Eduskunnan lakivaliokunnalle

Insolvenssioikeudellinen Yhdistys ry:n lausunto eduskunnan lakivaliokunnan lausuntopyynnön mukaisesti

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Insolvenssioikeudellinen Yhdistys ry:ltä (The Finnish Insolvency Law Association, jäljempänä ”FILA”) lausuntoa hallituksen esityksestä HE 251/2022 vp eduskunnalle laiksi yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

FILA huomauttaa, että tässä lausunnossa esitetyt kannanotot ovat samanlaisia tai samantapaisia kuin FILAn oikeusministeriölle esitetyssä lausunnossa koskien työryhmän loppumietintöä yrityksen saneerauksesta annetun lain kehittämiseksi VN/28631/2021. FILA kiittää tilaisuudesta antaa asiaa koskeva lausunto ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa.

Saneeraushakemuksen laatijan ja selvittäjän ammattitaito

FILA kiinnittää erityisesti huomiota yrityksen saneerauksesta annetun lain muutosehdotuksissa käsiteltäviin saneeraushakemuksen laatijan ja selvittäjän ammattitaitovaatimuksiin sekä pitää ehdotuksia erittäin kannatettavana kehityssuuntana.

Koska saneerausmenettelyn keventämiseksi niin sanottua taloudellista perusselvitystä ei enää laadittaisi, voidaan odottaa, että muutoksen myötä saneeraushakemuksen laadulle ja sisällölle annettaisiin enemmän merkitystä. Huolellisesti laadittu saneeraushakemus voisi vähentää selvittäjän työtä ja kustannuksia – vaikka selvittäjän tehtäviin edelleen kuuluisi velallisen taloudellisen tilanteen selvittäminen ja luonnollisesti selvittäjän ensiarviossa selvittäjä toteaisi saneeraushakemukseen nähden olennaiset uudet ja poikkeavat tiedot velallisen taloudellisesta tilanteesta ja taloudellisten vaikeuksien syistä. Koska kuitenkaan tarvetta ei olisi enää laatia perusselvitystä nykyisessä laajuudessaan, ei huolellisesti laaditun saneeraushakemuksen tietoja myöskään tarvitsisi selvitykseen enää kopioida. FILA pitää lisäksi hyvänä, että selvittäjälle on jätetty harkintavaltaa siltä osin, miten saneeraushakemukseen nähden olennaiset uudet ja poikkeavat tiedot velallisen taloudellisesta tilanteesta toimitetaan velkojille.

FILA kannattaa hakemusten laadun ja sisällön merkityksellisyyttä sekä asiaan liittyvää 93 §:n ehdotusta perusteettoman hakemuksen korvausvelvollisuuden laajentamisesta myös vireillepanijan oikeudenkäyntiavustajaan tai -asiamieheen. Kuten esityksessä todetaan, avustajalta tai asiamieheltä odotetaan sellaista ammattitaitoa, ettei hän avusta tai kehota ilmeisen saneerauskelvotonta yritystä laatimaan hakemusta. Lisäksi on syytä välttää tilanteet, joissa esityksen mukaisesti avustaja toimittaisi samanlaisia hakemuksia useita velallisia koskien, eli käytännössä vain vaihtaisi velallisen nimen ja vastaavat tiedot valmiiseen täysin puutteelliseen pohjaan.

Saneeraushakemusten laatijoiden ammattitaito korostuu nyt kyseessä olevan lisäksi myös maksukyvyttömyysdirektiivin täytäntöönpanemiseksi toteutetuissa muutoksissa yrityssaneerauslakiin. Koska velallisen on saneerausta hakiessaan yksilöitävä, kumpaa menettelyä (varhaista vai perusmuotoista saneerausmenettelyä) velallinen hakee, myös tältä

osin hakemusten laatijoiden ammattitaito korostuu. Tällöin saneerausmenettelyn onnistumismahdollisuudet kasvavat, kun saneeraukseen hakeudutaan sekä riittävän ajoissa, että tarkoituksenmukaisella menettelyllä. Lisäksi varhaisen saneerausmenettelyn jatkaminen perusmuotoisena saneerausmenettelynä asettaa selvittäjän velvollisuudeksi ammattitaidollaan tutkia, saadaanko perusmuotoisessa menettelyssä tosiasiassa aikaan maksuohjelma. Mikäli velallinen on tässä tilanteessa lopullisesti maksukyvytön, on vaihtoehtona ainoastaan konkurssi, eikä konkurssiin asettamista tule pitkittää saneerausmenettelyn muodon vaihtamisella. Lisäksi selvittäjän määräämistä koskevien tuomioistuimelle ilmoitettavien kelpoisuusvaatimusten yhtenäistäminen pesänhoitajaa koskevien säännösten kanssa palvelee selvittäjän ammattitaidolle asetettavaa vaatimusta.

FILA kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että saneerausmenettelyssä tulee lähtökohtaisesti olla selvittäjä ja yrityssaneerauslain tarjoama mahdollisuus selvittäjän puuttumiselle tulee kyseeseen ainoastaan todella harvoissa tapauksissa ottaen huomioon myös asiaan liittyvät vastuukysymykset.

Saneerausvelan prekluusio

Konkurssiin verrattuna saneerausvelan prekluusio on ollut käytännössä varsin harvinainen ilmiö, mikä vähentää velkojan painetta ”valvoa” saatavansa saneerauksessa samalla pieteetillä kuin konkurssissa. Tämä on osaltaan vaikuttanut siihen, että velallisen velkatilannetta on monessa menettelyssä jouduttu tarkistamaan useaan kertaan saneerausmenettelyn aikana. Mitä lähempänä ohjelman valmistumista ja vahvistamista saneerausvelkoja on jouduttu tarkistamaan tai lisäämään, sitä suurempi aika- ja kustannushaitta tarkistamisesta on johtunut. Nyt uuden ehdotuksen myötä määräajan jälkeen ilmoitettuja velkojien saatavia koskisi konkurssin jälkivalvontamaksun kaltainen vähennys, joka tehtäisiin velkojalle saneerausohjelmassa määrättävästä suorituksesta. Tämän voidaan olettaa kannustavan velkojia aktiivisuuteen omien saataviensa ja oikeuksiensa suojaamiseksi jo varhaisessa vaiheessa saneerausmenettelyä. FILA kannattaa kyseistä esitystä.

Saneerausohjelman nopea vahvistaminen

Ehdotuksen mukaisella uudistuksella tehostettaisiin myös saneerausohjelman nopean vahvistamisen mahdollisuutta laskemalla vahvistamiselle asetettua enemmistövaatimusta (suostumus olisi saatava 70 % velkojien saatavien kokonaismäärästä ja kaikilta niiltä velkojilta, joiden saatavan määrä on vähintään 10 prosenttia saatavien kokonaismäärästä). Vaatimus olisi vielä kevyempi (60 %), jos velallisen tulee ohjelman mukaan maksaa kunkin velkojan saatavasta vähintään 25 prosenttia viimeistään vuoden sisällä ohjelman vahvistamisesta. Käytännössä tämä muutos tekisi todennäköisemmäksi, että ohjelma voitaisiin vahvistaa ilman aikaa vievää äänestysmenettelyä. FILA pitää ehdotusta kannatettavana ottaen huomioon lainsäädännön yhtenäistäminen konkurssilain osalta. On hyvä, että konkurssilain 21 luvun mukaisen konkurssisovinnon kannatusraja lasketaan myös vastaamaan edellä mainittua kannatusrajaa 70 % velkojien kokonaisäänimäärästä ja kaikkiin velkojiin, joiden äänimäärä on vähintään 10 % velkojien kokonaisäänimäärästä.

Sopimusten irtisanominen

Yrityssaneerauksen oikeusvaikutusten osalta olennainen muutos koskee velallisen oikeutta irtisanoa ennen saneerausmenettelyn alkamista tehtyjä sopimuksia, joissa velallinen on sitoutunut muuhun kuin rahamääräiseen mutta silti taloudellisesti kuormittavaan suoritusvelvollisuuteen. Irtisanomisoikeus olisi riippuvainen selvittäjän suostumuksesta, ja irtisanomisesta muodostuva velka olisi saneerausvelkaa ja kuuluisi siten velkajärjestelyiden piiriin. Tämänhetkisessä yrityssaneerauslainsäädännössä on olennaisesti samanlaisia elementtejä sisältävä vuokra- ja vuokrausluottosopimuksia koskeva irtisanomisoikeus, minkä lisäksi on huomioitava myös työsopimusten irtisanomista koskeva erityissäännös työsopimuslaissa. Nämä säännökset yhdessä mahdollistaisivat velallisen liiketoiminnan moniulotteisen saneerauksen tilanteessa, jossa velallisella on erityisiä tarpeita tehostaa tai uudelleenjärjestellä liiketoimintaansa. FILA:n näkemyksen mukaan kyseessä on merkittävä muutos yrityssaneerauslakiin ja sillä saattaa olla niin positiivisia kuin negatiivisiakin

vaikutuksia. FILA pitää selvänä, että kun sopimusten irtisanomisen mahdollisuus laajenee, tulee yhä useammin arvioitavaksi sopijakumppanin vahingonkorvauksen kohtuullinen määrä. Hallituksen esityksessä on vahingon kohtuullisen määrän osalta viitattu vuokra- ja vuokrausluottosopimuksia koskevaan kohtaan. Koska vahingonkorvauksen kohtuullisuuden arviointi on ollut ongelmallista näiden sopimustyyppien osalta, on selvää, että vahingonkorvausten kohtuullisen määrän arvioimisen osalta oikeustila pysyy epäselvänä vielä pitkään. Myös korvausmääristä riiteleminen on osaltaan omiaan pitkittämään saneerausmenettelyä.

Mahdollinen kyseisen muutoksen väärinkäyttömahdollisuus (esimerkiksi saneeraukseen hakeutuminen tiettyjen sopimusten päättämiseksi) saattaisi antaa aihetta täsmentää säännöstä. Toisaalta ehdotusta on pidettävä kannatettavana useissa tapauksista ja FILA pitää hyvänä, että irtisanomiseen vaaditaan selvittäjän suostumus. Oikeusvertailevana huomiona on lisäksi todettava, että Suomen oikeuteen nyt ehdotettu sopimusten irtisanomisoikeus on rajatumpi kuin esimerkiksi Ruotsin laissa direktiivin implementoinnin jälkeen. Suomen ei pidäkään jättäytyä pelkästään väärinkäytösriskin perusteella saarekkeeksi, jossa sopimusten uudelleenjärjestely olisi vaikeampaa kuin unionin muissa jäsenvaltioissa tai ainakaan niin sanotuissa ”verrokkivaltioissa”. Kysymys on myös kilpailukyvystä ja yritysten sijoittautumispäätöksistä EU:n sisällä.

Muuta

Ehdotuksessa on myös muita muutoksia, joilla tavoitellaan menettelyn sujuvuutta ja joutuisuutta. Muutoksilla muun muassa muutetaan tuomioistuimen ja selvittäjän välistä työnjakoa karsimalla tuomioistuimen työvaiheita. Yksi mainittava muutos kohdistuisi peräkkäisiin yrityssaneeraushakemuksiin ja helpottaisi jo kertaalleen hylätyn hakemuksen jälkeen tehdyn hakemuksen hylkäämistä. FILA pitää tätä muutosta erityisen onnistuneena.

FILA pitää kannatettavana kyseistä esitystä siitä, että saneerausmenettelyyn liittyvien väärinkäytösten ehkäisemiseksi esityksessä ehdotetaan, että samanaikaisesti vireillä olevien konkurssi- ja yrityssaneeraushakemusten käsittely- ja ratkaisujärjestystä selvennettäisiin siten, että samanaikaisesti vireillä olevia hakemuksia olisi käsiteltävä rinnakkain ratkaisukypsäksi asti. Tällöin konkurssihakemus olisi valmis ratkaistavaksi viivytyksettä yrityssaneeraushakemuksen mahdollisen hylkäämisen jälkeen. Toisaalta edellä todettu aiheuttaa yhdessä maksukyvyttömyysdirektiivin myötä yrityssaneerauslakiin kaavailtujen muutosten kanssa kysymyksen siitä, mikäli yhtä aikaa on vireillä sekä konkurssihakemus että hakemus varhaisen vaiheen saneeraukseen, annetaanko uhkaava maksukyvyttömyys/maksukyvyttömyys -arvioinnissa painoarvoa sille, että konkurssihakemus on jo vireillä. Kyseisen seikan voitaisiin tietyissä tilanteissa olettaa indikoivan uhkaavaa syvempää maksukyvyttömyyttä.

Lisäksi FILA kiinnittää huomiota siihen, että velkojien maksunsaantijärjestyksestä annettua lakia saattaisi olla aihetta tässä yhteydessä täsmentää. Velkojien maksunsaantijärjestyksestä annetun lain 3 a §:ssä säädetään, että saneerausmenettelyn alkamisen ja lakkaamisen välisenä aikana syntyneen saatavan asemasta yrityksen saneerauksesta annetun lain 32 §:n 2 momentissa tarkoitettuna ajankohtana alkaneessa konkurssissa säädetään sanotussa lainkohdassa. Kyseiseen velkojien maksunsaantijärjestyksestä annettuun lakiin ei ole tässä yhteydessä esitetty muutoksia. Yrityksen saneerauksesta annetun lain 32 §:n 2 momentin mukaan jos velallinen asetetaan konkurssiin hakemuksesta, joka on tehty ennen saneerausohjelman päättymistä, taikka, jos saneerausmenettely on lakannut ilman saneerausohjelman vahvistamista, sellaisesta hakemuksesta, joka on ollut vireillä saneerausmenettelyn aikana tai tehty kolmen kuukauden kuluessa menettelyn lakkaamisesta, menettelyn alkamisen ja lakkaamisen välisenä aikana syntyneet saatavat ja niille varojen tilittämiseen kertyvä korko maksetaan konkurssissa velkojien maksunsaantijärjestyksestä annetun lain 3 §:ssä tarkoitettujen saatavien jälkeen parhaalla etuoikeudella. Näin ollen herääkin kysymys heti varhaisen saneerausmenettelyn alkamisen jälkeen syntyneen velan etuoikeudesta, varsinkin, mikäli tuomioistuin ei ole määrännyt lainkaan kieltoja.

Velkakonversiosta

FILA pitää tästä lainvalmistelutyöstä jäänyttä velkakonversiota koskevaa kysymystä erittäin tärkeänä ja pikimmiten lainvalmistelua tarvitsevana.

Helsingissä 13. päivänä tammikuuta 2023

INSOLVENSSIOIKEUDELLINEN YHDISTYS RY

Olli Rantanen
Yhdistyksen asiamies

Annika Ylätalo
Hallituksen sihteeri

Elina Pesonen
Hallituksen varapuheenjohtaja